IN HIPPOCRATIS COI LEGEM

Commentarius

IOANNIS STEPHANI
IATROPHYSICI VENETI.



VENETIIS, MDCXXXVII.

APVD HÆREDES IOANNES DE SALIS.
Superiorum permissu.



SENATORI AMPLISSIMO, ATQVE EXCELLENTISS^MO MATTHAEO GEORGIO.

Ioannes Stephanus felicitatem.



RERVM perfectionem ex munerum, officiorumque excellentia conijci, tritum est apud Philosophos proloquium. At verò Hercules nihil peræquè Hominis præstantiam, nobilitatemque arguit, ac λόγος τέλειος, nempe perfectum verbum, quod est ratiocinatricis animæ expressa iam fœtura: Hinc Græcorum Sapientissimus scitè dixit. *Loquere, vt te cognoscam.* Namque

Dum silet, haud differt quicquam à Sapientibus amens. *Alciatus.*

Quæ cum ita planè sint, haud mirum, si simul atque te de abditissimis, & arcanis naturæ mysterijs tam acu-

tè summa cum facundia in globo edisserentem audiui, admirabundus suspexi, ceu sapientiæ columen solidissimum, exclamauique nihil excogitari posse præstantius. Quod cum præclarè nosset sacrosancta hæc Respublica, summo iure te in Sapientium numerum cooptauit, maiora propediem paratura, quò non tam Maiorum tuorum meritis, ex quibus in te magna laus deriuatur, quàm vt satis virtuti tuæ faciat. Ex illo igitur ita me tibi deuinxit mentis tuæ præstantia, ita me pyroticum effecit, h. e. tui desiderio flagrantem, vt nihil in votis habuerim ampliùs, quàm vt obseruantiæ ergæ te meæ specimen aliquod reponerem. Cumque nisi Abydena subirent, decreui tandem *Hippocraticam legem* Commentarijs meis auctam, &, ni fallor, illustratam, exiguum deuotionis monimentum tibi dicare, sperans fore, vt & agnita mente mnemosynon grato animo suscipias, & eum te præbeas potissimùm, qui ad Hippocraticæ institutionis normam Studiosorum animos posthac informandos cures. Quod si per te fiat, magnum Reipub. accedet emolumentum. Nam etsi in Mirabili hac Veneta Vrbe vniuersi Medici elegantiâ delibuti, scientijsque affluentes florescunt, in quibus ad vnguem expressa videtur Hippocratis lex, ad quos propter nominis celebritatem veluti strenuos Alexicacos mala corporis habitudine laborantes vel ab extremo orbe confluunt, conniuente tamen Senatu ita Empyricorum, & imperitorum Agyrtarum seges increbuit, succreuitque, vt, nisi quàm mox succidatur, non modò bonorum nomini tenebras sit offusura, sed etiam præ multitudine, & audacia oppressura. Hi sunt, qui

Theſſalico More Medicinam ſex menſibus vorarunt, cumque vix à limite Hygeam ſalutarint, Medici titulo paſſim per compita inſoleſcunt, quibus ea cura eſt, vt per dulces ſermones, & benedictiones ſeducant corda innocentium. Vtinam amara auaritiæ radix eos non exerceret, hoc enim præ oculis habent, vt pecunias corradant, & depletis muliercularum loculis inſanam habendi cupiditatem expleant. At Dij perdant malè feriatos iſtos tenebriones, qui ſi per te, Senator Ampliſſime extra pomœria Ciuitatis amandentur, Reipub. maximè conſultum erit, & Medicinæ ſuus reſtituetur decor, quo nomine Medicos tibi in perpetuum deuincies. Vale Venetæ Reipub. magnum incrementum, & me tui obſeruantiſſimum in tuorum numero eſſe velis.

Cardiagnoſtes Deus antidura
Parua non ſpernit, quibus intus alta
Mens latet nixu melior, ſed aurum
Thuribus æquat.
Parue nunc ergo liber i, Dynaſten
Diuite auguſtum venerare cultu:
Pondus agnoſcet Iouis inſtar æqui
Rebus inhærens.



OBTRECTATVS DESPECTANDOS,

HIPPOCRATEM RATO ANIMO esse colendum.



Vo me sollicitum per loca deuia
Dictator bone diripis?
Insuetum salebris fallere non decet,
Flagrantem studio tui.
Viden' quàm patulis instet hiatibus
Oblatrans Canis impius?
Viden' quàm rabido frendeat impetu
Cedenti exitium parans?
Ah dimitte procul cladibus obuium,
Ne me dilaniet Fera.
Dimitte, & tacito tramite dirige,
Ne vestigia calleat.
Clamanti resonâ voce silentium
Mirum opponitur in modum.
Iactetur medijs fama periculis,
Haud prodam profugus fidem.
Diri nec rabies Archilochi meo
Me diuellat ab Hospite.
Ohe vsque ad crepitus obstrepite ò Canes;
Ausim oppedere pro Sene.



IN HIPPOCRATIS COI LEGEM Commentarius

IOANNIS STEPHANI IATROPHYSICI VENETI.



EDICINA *Artium omnium præclarissima est: Verùm propter ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob vulgi ruditatem, quod tales pro medicis iudicat, & habet, iam eò res deuenit, vt omnium Artium longè vilissima censeatur.*

Lex Liber iste inscribitur, quòd in eo recti præceptio, prauique existit depulsio.

Huiusce libelli finis est institutio, quæ, cum sit perfe- *Finis.* ctio quædam, ad aliud refertur, hoc autem est Medicus, *Institutio.* qui suo consociatus fini subiectum huius considerationis *Subiectum.* constituit. Scitè enim Ammonius, in omni scientia specu- *Medici institutio.* latiua, & practica, proponi, statuique finem, ait, ad quem collineantes vniuersas actiones, & speculatus dirigimus, neque enim sine certo fine agere, contemplariue potis est intellectus. Forma porrò methodus est, ordoque præcepto- *Forma.* rum, quæ ad Medici absolutam, numerosque omnes continentem perfectionem præscribuntur. Hipp. igitur summus medicinæ Dictator Artem medicam quotidie vilescere animaduertens, & malorum medicorum prouentum augescere, & in dies

crementum suscipere, vt hæc mala auertantur, & pristinus decor, quà fieri potest tenùs, Arti restituatur, necessaria quædam præscribit, quæ sint veluti rationales regulæ, ad quas mentis aciem dirigat, oportet, qui perfectus, verusque Medicus euadere vult; verum autem Medicum definit, non solùm qui composito, artificiosoque sermone, sed & opere prudentiam, sapientiamque, vbi fuerit opus, depromit, solam enim sermonis elegantiam lubens quidem audit, sed arcet ab opere, vtpote quæ ad expellendos morbos nihil conferat.

Libello de Elegantia.

Inquit igitur Medicinam artium omnium præclarissimam esse. Quod vt ampliùs constet, ex Physicis repetendum, Artium omnium perfectionem, nobilitatemque tribus notis censeri, atque æstimari: Subiecti nempè honestate, acribia, subtilitateue docendi, & potiore vsu.

Primâ quidem nota Mathematicum quantitates spectantem scrutator substantiæ Physicus antecellit, (quibusuis enim accidentibus præstat substantia:) At secundâ viciſsim Physicus à Mathematico exceditur, certior enim, & constantior est illa apodixis, quæ materiæ circumstantijs, motu, loco, tempore solutior, minùsque delibuta est, quia ex illis, si qua rebus inest fallacia, emergit, abstrahit autem à signata materia, auellitque formas ingeniosa Mathesis. Tertiâ cæteris præstat, & anteit Politicus, est enim Ciuilis Societatis seruator, & custos. Miratur Arist. cur Pythij Apollinis oraculo Socrates Græcorum omnium Sapientissimus dijudicatus fuerit, quum moralia duntaxat tractarit, & præceperit. Sed enim si ad communem hominum commoditatem benè viuere, quàm speculari, magis expedire animaduertisset, admirationem prorsus abdicasset.

Sola Medicina vniuersis hisce dotibus compta præfulget: Homo enim est proprium, & adæquatum subiectum Medicinæ, subiectum inquam reductionis, in cuius gratiam de Mineralibus, Plantis, Animalibus, & eorum partibus in artis progressu edisseritur, quo nil habet præstantius Mundus sublunaris, est summum naturæ opificium, animal consilij & rationis plenum, Angelis paulò Minor: solus ratiocinatur, & vnum ex

alio

alio colligit, folus numerat, folus habet manus fapientiæ inftrumenta, folus Cœlos,& Cœlorũ Motorem contemplatur.

Os homini fublime dedit, Cælumque tueri *Ouidius.*

Iuffit, & erectos ad fydera tollere vultus.

Subtilitate docendi pollet, nam per fyllogifmum epifthemonicum ad concludendum progreditur, multifque conftat theorematis, quæ per fe ipfa fcientiã continentur: Et licèt communiffimi finis cauffa fit Ars, (Practicus enim Intellectus eo à fpeculante differt, quòd ille bonum, hic veritatem refpicit) veræ nihilominùs Medicinæ habitus per demõftrationes acquiritur. Nec eft, quòd potiffimæ demonftrationes defiderentur, fatis enim funt, quæ ab euidentibus, nobifque expofitis effectibus prætexuntur: Id quòd & in Phyfica hiftoria eft frequentiffimum; hinc naturales conclufiones fiunt Medicinæ primordia; etenim, quòd contrarijs contraria curentur, ex eo fumpfit originem, quòd duo contraria fimul in eodem fubiecto effe non poffunt, quod Phyficus demonftrat. Affinitas ergo, quæ inter Medicam, & phyficam facultatem intercedit, Authores in varias fententias difcerpfit, atque diduxit.

Non defuerunt, qui medicinam in diuortia trahentes facilè initam litem ex more compofuere; quâ fcilicet Theoricam, fcientiam effe, quâ practicam, effe artem. *Conciliator. Differentia tertia.*

Alij in mentis penu fpectatam fcientiam effe, e foriculis intellectus in externum obiectum prodeuntem in artem deficere, affirmare non funt veriti. *Comes Montanus.*

Vnus omnium argutiffimus mediam inter artem, & fcientiam ftatuit, peritiamque indigitat; neque enim eam facultatem, cuius finis eft fanitas, fcientiæ nomine audet dignari, neque inter Artes numerare, quum fcientiarum ornatus, cæteræque conditiones præfto fint, quæ eam fuper artes euehunt. *Argent. Cõmi. in Art. Paruma.*

Sunt, qui fanitatem quidem Artificis finem effe non diffitentur, Artis autem veritatem, quo difcrimine ictus omnes excipiunt, & euadunt. Nos, quid quid fit, feni noftro adfcribimus, Medicinam artium omnium præclariffi- *Mercatus.*

 mam

Beda super illud 6. Eth. scientia, & Ars distinguuntur, benè distinguit.

mam esse, artemque Medicinam posthac appellabimus, quum scientia, & Ars identidem vicissim nomina mutuentur, dum acribologiam negligimus.

Denique potiore usu, vt enim Magistratus ciuilis societatis, sic Medicus sanitatis ciuium omnium, cuiuscunque sint ordinis, sexus, ætatis, est seruator, & custos, qua detracta quid potest esse gratum, aut iucundum in hac vita? Emoriar, ni βίος ἀβίος sine illa sit, h. e. vita sine vita. Sanitatem, qui negat rem esse pretiosissimam, non sapit, inquit Hipp. Sed hactenus.

Cur verò Medicina artium omnium longè vilissima censetur? Duplicem caussam agnoscit Hippocrates, ignorantiam eorum, qui eam exercent, & vulgi ruditatem; & rectè sanè, nam, vt sacræ testantur paginæ, vbi non est scientia, ibi non est bonum, scientia enim determinat, stabilitque intellectum ad alteram partem cum certitudine; ignorantia à contrario temerè circumuagatur, imò efficit, ne Medicus conuenienter agat ad finem suum adipiscendum, quare quod Artificis culpâ cõmittitur in artem ipsam deriuatur, hinc vilescit.

Boetius.

Eheu quam miseros tramite deuio
Abducit ignorantia.

Arist. lib. Post.

In Sophista.

Sciendum verò duum generum esse ignorantiam, puræ scilicet negationis, & prauæ dispositionis, puta cum quis falsorum principiorum, & prauarum opinionum callet habitum; Hanc audiuit Hipp. quam Plato scitè animæ dementiam appellauit. D. Thomas duplicem ignorantiam constituit Comm. supra Boëtium de consol. Philosophica. Altera naturalis est, quæ in iuuenibus, & decrepitis inest, & dicitur ignorantia interna. Alia est quæ ex hominis negligentia prouenit, quando sollicitatur circa exteriora, & dicitur externa; prima non est vitiosa, cum sit naturalis, hæc autem est vitiosa, quum per negligentiam fiat.

Præclarè Arist. inscitiã vino cõparauit, vt enim vinũ alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues, alios loquaculos efficit pro corporum habitu, ita stultitia, & ignorãtia veri quosdã incitat ad studia pecuniæ, quosdã ad voluptates, &c.

Ecce

Ecce ergo, cur ignorantia decus ſuum arti ſurripit, deuios enim, & à ſcopo aberrantes efficit Medicos, copias, aut voluptates ſectantes, ſimiles Æſopico Cani, vmbram rei præferentes.

Altera cauſſa eſt vulgi ruditas, quod pro Medicis iudicat, qui reuera non ſunt. Qui enim de Artifice ſententiam ferat imperitus, niſi ſtultè? Quare rudis plebs ignauos Medicos vtpote ſui ſimillimos fouet, colit, proſequitur, & gnaris etiã, ſi Dijs placet, præponit, ſicque artem vilitat: Sed ea etiam eſt decipulæ cauſſa, quod ſapientes Medici non inani verborum lenocinio ſe credulæ turbæ venditant, at modeſtiam ſuam vbique præſeferunt, opere magis, quàm profatu conſpicui. Ignari verò mira garrulitate ſe ſe iactant, & parua pyxide ſe concluſa tenere morborum omnium remedia ambitioſè profitentur, & cultiore ornatu explendeſcunt; hinc capitur miſera plebecula haud animaduertens plurima verba egeſtatem ſignificare (in omni enim copia ſubeſt inopia ait Hipp.) & curioſum illum veſtitum fraudis eſſe prætextum. Vtinam hac tempeſtate genus hoc hominum non vigeret, qui inſcitiam ceu ſerpentem in ſinu fouent: ſed cum Venuſino

Primo Eth. Ariſt. Atqui, inquit vnuſquiſque bene iudicat ea, quæ cognoſcit, & ipſorum bonus eſt iudex.

Odi Profanum vulgus, & arceo.

Si bonus vir de me benè ſentiat, eodem loco ſum, ac ſi omnes de me benè ſentirent, par enim illis, & æquale iudicium. Vulgus, inquit Plato, nec te prudentem, nec imprudentem efficere poteſt: Valeat ergo, & ſuos ſequatur Iatraliptas.

Seneca.

In Cratillo.

At verò hoc peccatum ob hanc potiſſimùm cauſſam mihi committi videtur ſoli namque Medicinæ nulla pœna in Rebus publicis ſtatuta eſt præterquàm ignominiæ, verùm hæc ipſa non afficit, neque conturbat eos, qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt. Simillimi enim huiuſmodi Medici perſonis ſunt, quæ in tragædijs introducuntur, quemadmodum illi figuram quidem, & habitum, & perſonam, quos referunt, gerunt, illi ipſi autem reuera non ſunt; ſic & Medici famâ quidem, &

nomine multi, re autem, & opere valde pauci, &c.

Vna præcipua caussa decernitur, cur plurimi Medici titulo passim insolescant, quòd nimirum in Reb. publicis nulla mulcta statuta sit ijs, qui sinistrè medentur, faciuntque per mortes experimenta, præter infamiam, & ignominiam, quam ipsi negligunt, & parui faciunt. Felices hosce Medicos appellabat Neocles, quoniam successus quidem eorum sol intuetur, errores autem tellus operit. Admittit quidem Hipp. Medicum leuiter delinquentem, quia exactè absolutum raro videre contingit, sed plerosque gubernatoribus æquat, comparatque, nam quemadmodum, dum hi gubernacula tenentes in tranquillitate errant, non omnibus deprehensa est eorum ignoratio, dum verò eos inuaserit validus ventus, & vehemēs procella maris, conspicuum tunc est cunctis hominibus, quòd ignorātia, & eorum errore naufragium euenerit, sic profectò mali, plurimique Medici, dū Medicinam leuiculis malis implicitis hominibus faciunt, in quorum commoda si quis vel grauiter peccauerit, non magnum tamen incommodum affert (sunt enim plurimi tales morbi, & multò frequentiores, quàm hi, qui cum periculo inuadunt) in talibus inquam peccantes incommoda ægrorum non deprehenduntur ab idiotis. Vbi verò euenerit, hominem implicari magno morbo, ac periculi pleno, tunc cunctis eorum delicta, & ars conspicua redditur, &c.

Lib. de Vet. medi.

Plinius lib. 29.

Nulla est lex, quæ puniat inscitiā capitalē Medicorū nullum exemplum vindictæ. Discunt periculis nostris, et mortes per ex-

Atque licèt calamitosa ignominia ijs, qui sic medentur impendeat, nihil tamen morantur, nihil afficiuntur, sed intrepidi quoduis morborum genus aggrediuntur, & sponte aduentantem sanitatem sinistra medicaminum vsurpatione exturbant, excutiuntque, ò scelus. Et adhuc feret Magistratus inualescentem hanc perniciem? Vtinam ferat rogationem, ne quis priùs medicinam facere audeat, quàm Philologiæ, & Philosophiæ præceptis optimè informatus Hipp. & Galeni libros diurna, nocturnaque manu euoluerit, & vniuersalibus theorematis mediocrem experientiam adiunxerit, & probatæ inter sapientes doctrinæ diplomata, & signa prodiderit. A-

gyrtæ, inquam,extra pomœria exigẽdi, & nugiuenduli Chymiatri,qui domi ex mercurio,& sulphure sua parant remedia, quæ ipsi ad ægros deferunt multo pretio coëmenda.

Simillimi enim huiusmodi Medici sunt ijs, &c.

Bellè ab Hipp.huiusmodi Medici ijs conferuntur, qui tragœdias agunt, vt enim hi ludiones figuram, stolã, faciemque referunt eius,cuius personam agunt,ipsi verò reuera non sunt illi,ita & Medici famâ sunt quàmplurimi, opere verò rarissimi. Interim tamquam personati pœnium in morem amicti obambulant, & miseræ plebeculæ mille modis imponunt, & ludificant, dum loculos exhauriunt.

perimenta agunt. Medicoque tantùm hominem occidisse summa impunitas est, quando hercules in hac artium sola eueniat, vt vnicuique Medicum se profitenti statim credatur.

Quisquis enim Medicinæ scientiam sibi verè comparare volet,eum his ducibus voti sui compotem fieri oportet. Natura,doctrina,moribus generosis,loco studijs apto,Institutione à puero, Industria, & tempore. Primùm quidem igitur omnium natura opus est: natura enim repugnante irrita omnia fiunt, si verò natura ad optima viam demonstret, artis doctrina facilè contingit, quam sanè cum prudentia sibi comparare oportet, ita vt à puero institutio accedat, atque id in loco à natura ad disciplinam apto. Ampliùs autem & industriam adhibere oportet, eamque ad multum omnino tempus; quo disciplina ipsa insita fæliciter, & cum profectu fructus suos producat, &c.

Ad Medicæ scientiæ notitiam perfectè adipiscendam septem necessaria videntur,quorum singula si desiderentur, luditur opera: Sed naturâ in primis est opus, quia

Tu nihil inuita dices, faciesue Minerua.

Verùm quoniam naturæ nomen apud Medicos plures sortitur significatus, euoluenda primùm homonymia. Natura interdum vires,& robur significat, vt cum dicitur. *Qualis natura fuerit eius,qui debet perferre,ad hoc ducere conuenit: &c.* Aliquando excretricem corporis facultatem significat: Quo sensu scripsit Hipp *Qua ducere oportet, quò maximè natura vergit per loca conferentia, eò ducere conuenit, &c.* Nonnunquam pro vi Alteratrice accipitur. *Non satietas,non*

Lib. 1. Aph. 3.

Lib. 1. Aph. 21.

Lib. 2. Aph. 4.

fames,

fames, nec aliud quidquam, quod modum naturæ excedat, &c.

Lib. 3. Aph. 1. Sæpe verò temperamentū indicat. Hinc Hipp. *Naturarum hæ quidem ad æstatem, illæ ad hyemem meliùs, peiùsue se habent, &c.* Huc etiam spectat Aphorismus ille. *In morbis minùs* Lib. 2. Aph. 24. *periclitantur, quorum naturæ magis congruit morbus, &c.*

Vide Argēterium in comm. li. P. ad Glauconem. Apud sapientiæ amatores substantiua quælibet forma naturæ nomine donatur. Quamobrem rationalis Anima in homine natura appellari poterit, vtpote quæ summa eius est perfectio, & entelechia (neque enim illos moramur, qui naturam ab Anima disterminant, quum illa ad vnam dumtaxat motus differentiam, hæc ad vtramque partem contradictionis peræquè sit affecta,) sed cum suus singulis adsit intellectus similiter perfectus, non potest vtique hoc loco menti naturæ nomen accommodari, nec certè ingenium ei ritè respondere, & vocis vim referre potest, hoc enim insitam animi vim definimus, perquam facilè discimus, reminiscimur, iudicamus, atqui Animæ vires primò non afficiuntur, quum sint aptitudines quædam ad agendum. Scitum est illud. *Seni si præsto esset oculus iuuenis, fore, vt peræquè conspicaretur.* Quare cum vis illa insita, & inconcussa omnibus insit, elegantissimum Caluum falsum esse oportet, dum conficere conatur, naturam hîc ab Hipp. pro ingenio vsurpari. Malim, dixisset genium. Appositè mihi sentire videtur solertissimus Huartes, dum naturam interpretatur temperamentum, corporisque habitudinem: Et ne quis nouitate rei lacessitus ægrè ferat, Authorem Galenum appellat, & annuentem sibi Aristotelem citat. Quis tam pinguis est Mineruæ, qui nesciat, ex varia corporis dispositione tùm moris, tum indolis discrimina peti? Emoriar, si emunctæ naris quispiam inficiari audeat, mentis bonitatem ex phantasiæ præstantia non colligi: Hæc autem certo quodam cerebri temperamēto gaudet, non quidem impensè sicco, vt quidam rentur, hinc enim calliditas, & carnis prudētia emergit, quæ inimica est Deo Platone teste, Sed symmetro: Reminisci namque, ait Hipp. & esse sapientia præditum ex cerebro inter calidum, & frigidū tempe-

Caluus tamen elegantiæ studens naturam ingenium vertit, &c.

Lib. De Examin. ingeniorum.

Lib. De scrutinio ingeniorum.

rato proficiſcitur. Non eſt ergo neceſſum, vniuerſas corporis particulas huiuſmodi temperie inſigniri, ſed cerebrum ita temperatum eſſe decet. Nec eſt, quod obijcem, & reclamantem quiſpiam ſiſtat Ariſtotelem, & cor commune ſenſorium ponentem; quare huius potiùs, quam capitis optanda craſis? Non eſt, inquam, nam eidem reponam Ariſt. quærentem, cur ijs, quibus cap. ſuperiora ſunt vaſta, vt pomilionibus, lubrica eſt memoria? Taleque ſubdentem reſponſum. – Cæterùm maximè illi immemores eſſe deprehenſi ſunt, quibus ſuperiora proportione reliqui corporis ſunt vaſta, vt Pomilionibus; ratione, quòd vis ſenſus primatis grauata in ijs, oppreſſaque pondere eſt, quòd in tam obeſa, craſſaque materia deſignari, exprimiue formæ rerum non poſſunt, ſed quaſi fruſtrantur, & diſſiliunt plagæ, nec initis modò imaginibus præduri, & ſpiſſi ſenſus reſiſtunt, ſed ſi quas ob inſignem earum pulſum admiſerint, hauſerintue, non ita videntur admittere, vt cum reminiſci volunt, facilè ad imperium ſubeant, aut recto itinere ad condictum ſequantur, &c. *Lib. de ſtruc. hominis.* *Lib. de Memoria, & Rem.*

Hîc Hercules palam fatetur Philoſophus ad ſenſus præſtantiam, quem in cap. collocat, atque adeò intelligendi vim, non modò certam temperiem, ſed etiam concinnam capitis ſtructuram, & compoſitionem deſiderari. Galenus eam cap. figuram commendat, quæ ſit inſtar ſphæræ cereæ leniter vtrinque depreſſæ, quæ ab hac recedunt, vituperat. Quòd ſi ſubſtantiæ cerebri mollitudo, læuiſque ſubtilitas acceſſerit, & cap. magnitudo nec vaſta, nec iuſto puſillior, ad perfectionem nihil deeſſe videbitur. Galenus tamen maiuſculum præfert paruo capiti. Ariſt. à contrario ſentit, dum animalium omnium prudentiſſimum hominem cenſet, quòd præ cæteris caput habet paruum. *Lib. de Arte P.* *In Arte Parua.* *In Probl.*

Obſeruatum eſt, quibus caput eſt puſillum, facilè incandeſcere, non ſanè quòd cerebri exiguitate cordis caliditas temperari non poſſit, quod quidam comminiſcuntur Philoſophi, ſed quia inferiores actus ſuperiorum facultatũ actibus ſubſunt, & auſcultant, tantum enim, vt hoc exempli loco dicam, *Zimara.*

quiſ-

quiſpiam æſtuauerit ira, vlciſcique concupiuerit, quanti æſtimauerit iniuriam. Iudicium autem in capite fit, circa cor ſanguis inferueſcit, & ſubſilit, & viribus it ſubſidio. Quare ſi quis obliqua ducatur intelligentia, & perperam dijudicarit, ſine ratione incandeſcet, & iracundia conſilijs maior euadet. At πεδίον ὑπππῶ. Ad rem. Conſtans, & in confeſſio ſit, Naturam hîc pro temperamento ab Hipp. vſurpari, quemadmodum & libro de Natura hominis. Veruntamen ſubtiliùs philoſophâti temperies, cum ſit qualitas, natura verò ſubſtantia, non erit primum principium motus, ſed natura quædam prior concipienda eſt, quæ permiſcet, & contemperat elementa ad generationem mixtorum, φύσις enim à φύω dicitur, eſtque forma illa non exterior, aut aſſiſtens, ſed interior totum perficiens, quam vix ſcias, an Fernelius ſpiritum, an calidum innatum, an animam ipſam appellet. Medicis definitur vis, quæ per ſe noſtri eſt opifex, & conſeruatrix. Quidquid ſit, temperamentum non ſubſtantiam facultatũ, vt vult Galenus, aut mixti formam, vt Auenrhois, ſed euidens functionum principium ſtatuimus, non πρώτως, ſed δευτέρως.

Lib. 1. *de An.* Ariſtoteles temperamenti vim, atque efficientiam egregio probauit exemplo.

Sed dicet aliquis, ſi organicæ particulæ actionum ratio accepta fertur, fruſtrà tot, tantaque adſtruuntur argumenta. Reſpondeo, duplicem eſſe actionem, ſimilarem vnam, alteram organicam, illa à ſola ſit temperie, hæc à toto organo obitur, & licèt ita ſe res habeat, facultates tamen, à quibus actiones primò emanant, temperamenti ratione membris inſunt, non compoſitionis cauſſa, quare à ſimilari particula ſemper inchoatur actio, perficitur ab organica, ſi modò organica ſit, nam ſimplex, & ſimilaris actio à ſola perficitur temperie. Sed iam monet tempus, vt receptui canamus, & naturam temperamenti ſigillo ſubſignemus. Inſtat, vt doctrinæ voculam interpretemur.

Doctrinam finit Philoponus actionem docentis in diſcipu-

pulum, & quia hæc actio perficit, addit scitè Ammonius perfectiuam: non distinguitur hæc reuera à scientia, & disciplina. Per doctrinam verò Hipp. hîc audit humaniores litteras, Dialecticam, Arithmeticam, Astrologiam, sed præcipuè naturalem Philosophiam, quibus Philiater priùs imbutus, & informatus esse debet, quàm Medicinæ sacris initietur. Quare vt Plato olim præ foribus suæ scholæ inscribebat: *Nemo huc ingrediatur Geometriæ ignarus*. Ita Hipp. edicto caueri potest, ne quis Philologiæ, & Philosophiæ imperitus ad Medicinam gradum faciat; Vbi enim desinit Physicus, incipit Medicus, vbi verò Medicus, funereus Sacerdos.

Ad mores accedamus, quibus ni sese consociarit doctrina, pessum it. Mores hîc non approbatam consuetudinem, quæ habetur per lege, non vitæ institutum consuetudine firmatum significant, sed alteram virtutis partem, quæ in perfecta actione consistit, indicant.

Generosum verò dici consueuit, quod ex præclaro genere ortum est. Generosis moribus ergo decet esse ornatos iatrophysicos, h.e. qui sui generis virtutem redoleant; solis enim Principibus apud Græcos ius, & exercitium medicinæ concedebatur, præsertim ijs qui ab Hercule originem traxerunt. Apud Homerum Dynastæ duntaxat medicinam exercent. Vlisses Diomedi sagittam extrahit, Polypus Sarpedoni, Patroclus Eurypilo. In Ægypto verò Reges omnes erant Medici. Generosum præterea catachristicῶs, & per translationem Munificem significat, decet enim Medicum, si quid aliud, liberalitas, quæ non tam effusa largitate, quàm splendida lucri despicientia æstimari solet. Egregiæ verò generositatis, & intaminati animi symbolum præbuit Hipp. apud Artaxersem, cui multam auri vim, & honores, pollicitanti, si ad eum accederet, rescripsit, maiorem esse apud se sapientiæ, quàm auri rationem. Idem Senatui, populoque Abderitarum palam fecit, qui ad sanandum Democritum plurima mercede

promissa accersiuere, quibus ille. * Argentum autem mihi venienti neque natura, neque Deus promittere potest. Quare neque vos viri Abderitæ cogatis, sed liberæ artis etiam libera opera esse finatis. Qui verò mercedem capiunt, hi scientias seruire cogunt, veluti captiuas facientes ipsas ex priore libertate. * An non æquale peccatum esse putatis hostes seruare, & amicos mercede sanare? At non hoc modo res nostræ se habent viri Abderitæ. Non cupio fructum ex morbis, &c.

Cæterùm in hanc rem nihil pulchrius, quàm quod lib. de Præceptionibus. At verò, ait, remunerationem ne exigito absque cupiditate præparante ad disciplinam. Quin hortor etiam, ne inhumana quadam seueritate vtaris, sed vt collineesad ægri copias, & opes, nonnunquam & gratis cures vel ob gratitudinis memoriam, vel ab præsentem existimationem. Quod si occasio exercendæ liberalitatis se se obtulerit vel peregrino, vel egeno, hisce talibus maximè succurras. Si enim adfuerit benignitas, aderit etiam artificio cõparatus arti amor. Adeò vt quidam ægri, etiamsi sentiant morbum suum esse calamitosum, tamen propter Medici benignitatem sibi persuadent, se ad sanitatem redire posse. Rectè autem, & conuenienter ægrorum cura sanitatis caussa suscipitur, &c. Sed quando in mores medicorum incidimus, ex ipso Hipp. qualis esse debeat Medicus, describere libet.

Lib. de Med. Ex dignitate Medici esse existimamus, vt aspectus eius viuido colore fulgeat, ac habitu corporis sit succi pleno, quantum peculiaris eius natura id feret, putant enim plerique hominum, si qui minùs fœliciter corpus dispositum habeant, eos neque alijs rectè consulere posse. Præterea studeat externæ munditiei, vestitu vtatur decoro, vnguentis odoratis secutum odorem ad omnia gerentibus, inde enim ægros recreari contingit. Dein animi cultus ita illi curæ sit, vt omnia ad modestiam comparata sint, non solùm in silentio, sed etiam in toto vitæ curriculo vt rectè

com-

compositus sit, præclarè enim id facit, ad veram auctoritatem. Decet etiam moribus honestis elegantem esse, & cum talem se præstiterit erga omnes insuper & grauis, & humanus esto. Promptitudo enim medendi effusè oblata ab ægris contemnitur, quamuis alioqui summæ humanitatis officium illud sit. Metam itaque officium oblatum habeat in auctoritate; nam eadem officia ab ijsdem parciùs reddita boni consuluntur. Figuram faciei habeat meditabūdam citra amarulentiam, ne intractabilis videatur, & Misanthrωpos. Qui autem in risum se soluit, illepidus habetur. Quare magna cautione illud vitandum. Iustum autem ad omnem conuersationem esse conuenit; opus enim est summopere in omni vita iustitia, quæ plurimum præsidij afferre solet. Non minima enim commercia ægris cum Medicis sunt: Nam se in potestatem Medicorum tradunt, & omni tempore, quo medicinam faciunt, occurrunt vxoribus, virginibus, & supellectili pretiosæ, temperanter itaque ad hæc omnia se gerere debent, & animo quidem, & corpore sic comparatum esse oportet, &c. hactenus optimus senex.

Potuitne Theologus diuino spiritu afflatus his admonitionibus, quicquam magis pium, quicquam præscribere sanctius? Et erit aliquis posthac, qui Hippocratem non diligat, non colat? Emoriar, si nostrates ipsi θεοφιλέστατοι κατήχησιν modestiorem expromant. Mitto iam quæ appositè in hanc rem ab Hipp. alibi præscribuntur, quum Hippocraticam Theologiam iam sub capita redegerim. Proximum est, vt discursum loco sistamus. *Libello de Eleg.*

Locus propriè definitur vltima, & immobilis superficies corporis continentis, contento corpori æqualis: huic loco conseruatrix vis adscribitur. Verùm Hipp. hîc non tam aërem nos ambientem, quàm solum, situmque, quem habemus, & colimus, audiuit, vtrumque enim magnam vim habet ad corpus afficiendum: Propterea scripsit, Vrbes Orientem spectantes Septentrionalibus, & Meridio- *4. Phys.*

 nali-

nalibus ſalubriores eſſe, & fœliciora ingenia producere. Plato verò in Timæo apertè faſſus eſt, locum ad præſtantiſſimos viros gignendos mirandum in modum conducere. Platoni & Hippocrati applauſit Ariſt., qui locis calidis homines ſapientiores, quàm frigidis, fieri aſſeruit, hoſtiliterque inceſſit Germanos, Celtas, Gallos, Britannos, & quotquot ſub gelida ſtabulantur Vrſa, temulentiſque comparat, quibus quidem corporis validæ vires ob caloris incendium inſunt, ſed mentis vigore deſtituuntur. Fallitur tamen Philoſophus, nam quantum loci conditio moribus detrahit, tantumdem cultura, laborque reſarcit, vt hac tempeſtate & mores, & bonæ litteræ in Germaniam migraſſe videantur. Sed ad rem.

In Proble. ſect. 14.

Ad mores efformandos loci natura plurimùm confert, tum quia terræ fructus, & Aquarum conditio vehementer nos afficiunt, tum quia, qui nos ambit, aër corporum noſtrorum temperamenta ad ſui ſimilitudinem effingit, & exprimit. Hac loci commoditate commotus Cicero filium ſuum Athenas miſerat, vbi penè omnes Philoſophi videbantur, vbi nihil crepabat, quod ſapientiam non redoleret. Qui ergo ad Artis faſtigium peruenire vult, eò ſe conferat, vbi bonæ litteræ tamquam merces venduntur, vbi aperiuntur Gymnaſia, ad quæ omnibus patet aditus, in quibus Thaumantis filiæ, & Pæanis myſteria coram exponuntur, vbi nil eſt in pretio præter ſapientiam. Hoc ſtudio è paternis ædibus excuſſit Abrahamũ Deus, eòque impulit, vbi virtus moriſque, mentiſque vigebat. Athenis modò non inuidet Patauium, Vrbs Antenoris ampliſſima, vbi Cœli clementia ſolo vberrimam fœcunditatem, aquis ſalubritatem cumulatiſſimè largitur, vbi hæc omnia incolis, accoliſque acuunt ad ſcrutandam veritatem ingenia. Vrbs fortunatiſſima, ad quam vera metempſycoſi Ariſt. Platonis, & Hipp. manes commigrarunt. Ecquis eat inficias, quis oppedat viuo Syluatico, in quo ceu Geryone eorum explendeſcit imago, & idæa? Tu Apollineæ

artis

artis decus, tu Lycei splendidissimum columen, tu es, quem suspiciunt indigenæ, admirantur Aduenæ ob mirabilem morum, & doctrinæ præstantiam. Ipse ego sub tuis auspicijs Medicinæ sacris initiatus eò perueni cognitionis, vt hanc animi gratitudinem in loco dissimulare non potuerim, & meritum quadantenus antipelargia non remetiri. Vtinam è suggestu docentem te quàm diutissimè exaudiat ingeniosa pubes, & præceptorum tuorum semina alta mente recondat, vt bonæ frugis tuæ fęcunditas latiùs propagetur. Sed manum de tabula, & opportunitatem studiorum attingamus.

Ab ineunte ætate ad studia animus appellendus est ei, qui perfectè Medicam scientiam comparare studet, nam vita breuis est, Ars verò longa, quod habitus ille rectè medendi siue per theoremata, & vniuersalia præcepta à libris, & Magistris hausta, siue per exercitationem, & experimenta comparetur, longo omninò temporis curriculo perficitur, quandoquidem ex plurimis memorijs conflatur experientia, quæ subinde, & identidem collata parit iudicium tantopere difficile. Accedit, Pueritiam ad quasuis disciplinas capessendas aptissimā esse, propterea Arist. scripsit, Senes amplius mente valere, Iuuenes acyùs addiscere. hoc autem ob memoriæ mollitiem accidit, qua caussa Plato Mnemosynen Musarum matrem appellauit. Et licèt Arist. in paruulo fragilem, & desultoriam agnoscat memoriam, quòd in motu iugi à cremento est, quare figi nequeūt formæ, quemadmodum nec annulus in profugum torrentem defixus non sigillat; nihil tamen nos agit transuersos, aut à suscepta sententia reuellit, nam & nos damus, Pueros in perpetuo agitatu ob fluxum ætatis esse, vnde aliquid incommodi animæ prouenit, quia sedendo, & quiescendo prudentior euadit; nihilominus quia Pueri nouitate rerum capti vehementer admirantur, diuque visis inhiant, & inhærent, diligenterque animaduertunt, fit hinc ex euentu, vt quemadmodum nouas species, & ima-

In Probl.

Lib. de Memoria, & Rem.

& imagines rerum promptè admittunt, ita tenacitèr retineant. Quare à Puero institui debet, qui cumulatè artis præceptis informari desiderat, tum quia disciplinæ idonea est ætas ea, tum quia multum suppetit temporis.

Nec minùs necessaria videtur industria, quæ frequens est exercitiũ circa rem honestam, Dij namque sapientiam labore vendiderũt, quem peruigilem instituere custodem, quocum priùs negotium esset habendum, quàm ad eam pateret aditus.

Hesiodus. *Virtutem posuere Dei sudore parandam.*

Apud Platonem elegantissima meretrix Theodata Socrati obiecit, se plurimos eius auditores, cum vellet, ad se allicere posse, cum autem è suis neminem. Cui scitè Socrates. Non mirũ hoc est, inquit, tu siquidem ad deuium tramitem omnes rapis, ego autem ad virtutem cogo, ad quam arduus, & laboriosus est ascensus. Prudenter quidam virtutem Pythagoricæ litteræ compararunt, nam vt *Virgilius in Opusculis.* hæc ingredientibus ardua est, & amaram radicem habet, pergentibus in planitiem desinit, & commodat, ita virtus à principio difficillimos quidem habet progressus, in fine explanatis iam difficultatibus, acquisitoque habitu miram profert alacritatem, & vberrimos fructus. Manum igitur cum Minerua moueamus, neque enim fit vrceus, ni tundatur lutum, vt est in adagio.

Tempore denique opus est, nam vt ait Menander, tempus in lucem ducit veritatem, scientia verò est eorum, quæ sunt, veritatis comprehensio. Et vt summum dicam quilibet mentis habitus tempore comparatur succedente, & *Lib. Ethic.* hoc est, quod volebat Arist. virtutes scilicet intellectiuas *Boetius de Disciplina Scholarium lib. 1. cap. 3. Cum autem Discipulus ad perfectio-* indigere tempore, & experientia, habitus enim generantur ex repetitis actibus, quorum priores aliquid positiuum, & permanens in potestate producunt, nempè ad habitum dispositionem, quæ tametsi ab habitu re non distinguitur, nondum tamen habitus vim, & naturam prorsus indepta est, donec in subiecta facultate firmas egerit radices, adeò

vt

vt viribus ad agendum lenitatem, facilitatemque præbeat. Quare vt à primo actu inchoatur habitus, per medios sumit incrementum, ita à supremo absoluitur. Et licèt nonnunquam per vnius apodixeos actum scientia parari videatur, non tamen perfecta, & constans; multò minùs vnus vehemens, intentusque actus (heroicum dicunt) moralem habitum parit, ni Charites Iouis filiæ affulserint, quibus fautricibus scortotitione fugato continentiæ firmum, stabilemque habitum contraxit quidam.

nem tendere teneatur, effectiuā causam perfectionis, vtpotè continuitatis cōstātiam, prout facultas suppetit, mētē dignoscat imprimere. Quid enim in dilectionis opusculo lucidius contrariæ? Quid inconstantia nequius? Prima parit, secunda parta dissoluit. Prima procedit. Secunda retrocedit. Tertia colligit, secunda collecta dispergit, &c.

Qualis eorum, quæ terra producit consideratio existit; eiusmodi etiam disciplinæ Medicæ: Natura enim nostra veluti Ager est, dogmata verò docentium veluti semina sunt: Institutio à puero respondet opportuno tempori, quo semina terræ committi debent: locus verò, in quo docetur, est veluti nutricatus, quo Plantæ fruuntur ex ambiente aëre: Studium autem cultura est: Tempus tandem hæc cuncta firmat, quo perfectè enutriantur, &c.

Accommodato præfata cōfert exemplo: Natura enim nostra instar agri est, qui si senticosus, aut sterilis sit, frustrâ foditur, & seminatur hordeo, ita si naturam tuo consilio reluctantem studio excolas, oleum, & operam perdis, natura enim repugnante irrita omnia fiunt, quam Hipp. præcipuum cunctorum ducem appellat, hæc si affuerit ijs, qui animum artibus applicant, omnia peruadere poterūt.

Hæc habilem reddit, facilem Ars, vsusque potentem.

Lib. de Elegantia.

Doctrinæ, & dogmatibus respondent semina, quæ si inania, aut marcida fuerint, nequicquam terræ mandantur, nam intus condita aut tabo, situque confecta mucescunt, aut zizania proferunt, sic propemodum falsa paragelmata, & futilia præcepta, licèt fecundum animum nanciscantur, non solidæ scientiæ frugem pariunt, sed opinionum inanitatem insculpunt animis. Cum semel differendo contumaces quosdam Medicos palam Galenus conuicisset erroris, & supplantasset eluctando, anhelantes illi, & anxij conqueri, & plorare; sciscitanti autem Pergameno, 8. *Meth.*

no, cur flerent, & lamentarentur, se sortem caussari, & deplorare suam, quæ tam imperitos Præceptores obiecerit, à quibus praua dogmata hauserunt, intenta voce responderunt.

Institutioni à Puero respondet opportunitas, nam si sementem hyberno tempore facias sub Ioue frigido, aut dum Syrius ardet, semina nulla telluris ope fota necrosim syderata patientur, aut Sole exusta tabescent, ita si animum ad studia appellas summa senectute, dum effœtæ languent in corpore vires, aut dum turbidis pathematum procellis agitatus sanguis inæstuat, aut proficies nihil, aut frugis modicum demetes.

Lib. De incolum. & lib. de struct. Hom. Loco respondet aër ambiens, qui multum facit ad naturam nostram permutandam, vt alibi monstrauimus. Mirabantur antiqui, cur Bœoti omnes ingenio hebeti nascerentur, quos perstrinxit Pindarus. *Dicta sues gens Bœotia vecors*. Athenis vniuersi euaderent Philosophi. At *Dial. de Nat.* Plato quanti loci naturam æstimaret, his palam effecit. Deus quasi belli, & sapientiæ studiosus, locum, qui ipsi simillimos viros producturus esset, electum in primis incolendum præbuit.

In cãpo Damasceno primum hominẽ plasmasse Deum, ratus est Io. Huartes. *Lib. de 37. Artic.* Poterat Deus suæ omnipotentiæ vi repugnante etiamnum loci natura sapientem creare virum, se se tamen & ipse caussis accommodat secundis, quæ tamen solæ non efficiunt, quod voluit Albertus, quin Deus vnâ cooperatur: Ratio: quòd in agentibus naturâ ordinatim dispositis inferius pendet in agendo à superiori, ita vt superius simul *8. Phys. c. 5. tex. 41. Propos. 1.* concurrat ad ipsum efficiendi actum. Imò caussa prior, vt innuit Arist. & Author libri de cussis, plùs, efficaciùsque mouet, quàm posterior. Quare nullum agens vllam edere potest actionem, quin Deus in eam maximè influat, ar-*11. Sapientiæ.*gumẽto sit ignis Babylonicæ fornacis, cui quia Deus præsentiam suam denegauit, propriæ virtutis oblitus Pueros non combussit, (alioquin contrarij obiectu opus fuisset, quod diuinæ derogat potentiæ.) Quare si Deus natura-

lia

lia media, quæ ipse à principio instituit, non negligit Platonis testimonio, multò minùs ijs, qui sui voti compotes fieri desiderant, huius erunt habenda. eligatur igitur locus studijs, & disciplinæ aptus, vbi aër syncerior sit, hūc.n. Hipp. cerebro prudētiæ, & sapientiæ internunciū appellat. *Lib. de Morbo sacro.*

Industriæ respondet cultura, & labor, qui omnia vel durissima frangit.

Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat fauos, *Claudianus*
Si fronti caueat, si timeat rubos,
Armat spina rosas, mella legunt Apes,
Herculem duri celebrant labores, &c.

Nihil igitur est reformidandum, sed labores strenuè ineundi, Authorumque euoluenda volumina nam vt aurum, aut gemmas quærentes non summam terræ cutem leniter stringunt, sed in viscera penetrant, sic qui veram, mansuramque doctrinam quærunt, altiùs se se in scriptorum loca, & sensa immittant, necessum est.

Quæsitum est, an natura magis, quàm cura ad ingenij fœlicitatem, & doctrinam sit opus. Ego tamquam παράδιχον μέλος, Venusini sententiam apponam.

Natura fieret Medicus laudatus, an arte
Quæsitum est. Ego nec studium sine mente sagaci,
Nec, rude quid valeat, video, ingenium, alterius sic
Altera poscit opem res, & conspirat amicè.

Sunt tamen, qui culturæ primas deferunt, quum naturæ bonitatem ignauia corrumpat, vitia, & defectus minùs felicium ingeniorum cura rependat, atque resarciat, nam & tellus vepribus, lapidibusque obsita æquo adhibito cultu præclaros edit fructus, optima cessante cultura sterilescit. Nos his manus damus, & præfatis honoribus ab Hipp. cui pluris est natura, recedimus. Nam, vt cecinit Epicuræus Vates,

Nemo adeò ferus est, qui non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Tempus porrò omnia corroborat.

Hoc absonum videtur, nam demoliri tempus, & destruere omnia creditur.

Tempus edax rerum, tuque inuidiosa vetustas
Ouidius. *Omnia destruitis, vitiataque dentibus aui*
Paulatim lenta consumitis omnia morte.

4. Phys. Hinc Philosophus subsannat, & sugillat eos, qui tempus Sapientissimum appellarunt, Pythagoricumque Paronem commendat, qui rudissimum esse dixit, quia in ipso etiam obliuiscimur. Mutatio, inquit, per se quidem dimotiua est, generationis autem, & vt quippiam sit, per accidens caussa est. Id iudicatur ex eo satis, quod nihil quidem fit, ni moueatur aliquo modo, atque quippiam agat. Corrumpitur autem aliquid, etiam si non moueatur, atque hanc corruptionem à tempore fieri maximè dicere consueuimus.

At verò, cum tempus quantitas quædam sit, per quam horum inferiorum motus metimur, per se nec generationis, nec interitus caussa esse videtur, cum omni efficiendi vi destituatur, interuenit tamen ceu symbolum quoddam, & termirium, per quod occasui citima, aut remota internoscimus, hinc vegetiora, & viuaciora dici consueuerunt, quæ à cunabulis abscessere parum, caduca, capuloque propinqua, quæ longè abierunt. Quia igitur tempus à carceribus ad calcem res vniuersas abducit, senectæ, & interitionis caussa censetur. Non est negandum tamen, quin ad parandam perfectionem certa diuturnitas, dierumque numerus exigatur, nã & si ad habitus alliosis, & motus pertinere non videtur, quum ad aliud referantur, sintque boni
7. Phys. ad optimum dispositiones, vt ait Arist. h. e. ad laudabile opus, alios tamen motus sequuntur, frequentes nimirum, & repetitos actus, qui non nisi diuturno tempore obeũtur.

Longa dies homini docuit parere Leones,
Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus vuas
Annus agit certa lucida signa vice.

His

His igitur ad artem medicam allatis, & vera ipsius cognitione comparata tandem per vrbem obambulando non sermone tantùm, sed & opere Medicos haberi consueuit, &c.

Qui Hippocraticam legem sanctè obseruarit, veram artis cognitionem adipiscetur, ea verò indepta fieri vix potest, quin eum se cunctis exhibeat Medicum, qui possit

Virus ab infectis abscindere partibus ægri,

Mitiaque affectis imponere pharmaca membris.

Sola enim opera perfectum, & verum Medicũ arguunt; sermonis verò elegantia sola suspecta est, quia, vt ait Celsus, ingenium, & facundia vincit quidem, sed morbi non eloquentia, sed remedijs curantur, quæ si quis elinguis vsu discreta benè norit, hunc aliquanto maiorẽ Medicum futurum, quàm si sine vsu linguam suam excoluerit. Partæ itaque cognitionis verum indicium opus est laudabile, hoc autem veri Medici. Cæteri verò Medici vel hinc dignoscuntur, inquit Hipp. quòd fora venalitia ornant, cultiore vestitu explendescunt, garrulitate sua decipiunt, per vrbem circumuagantur, cùm idiotis confabulantur, & nunquam incompositos mores non patefaciunt. *Lib.* 1. *Lib. de Eleg. de Medico de Præcep. de vet. medicina.*

Imperitia vero malus est thesaurus, & infelices opes ijs, qui eam repositam habent, & insomnium, aut potiùs somnium diurnum, & maximè verum, alacritatis, fiduciaque ac verè exultationis exors, timiditatisque & audaciæ nutrix.

Sapienter, si quid aliud, Plato notauit, peritiam efficere, vt per artes vita nostra incedat, imperitiam, vt per fortunam temerè circumuagetur; Solus enim habitus nos expeditos, & alacres ad agendum efficit. Malus ergo Thesaurus imperitia, tum quia reapse defectus quidam est, tũ quia impedit, ne Medicus conuenienter ad sanitatem operetur. Sciendum interim malitiæ bonum subijci, nec quicquam summè malum esse, quum nihil natura malum sit (malum dicimus debitæ perfectionis priuationem) Quare & si vnum oppositorum non subijcitur alteri, bonum tamen malo substernitur, subiacetque: ratione, quòd de- *In Gorgia.*

terminati generis sunt cætera opposita, atqui bonum, & malum communia. Cæterùm non bonum quoduis malitiæ subiectum esse potest, at illud dumtaxat, quod orbari, priuarique ea perfectione aptum est. Imperitia ergo ceu malus quidam thesaurus in anima veluti in scrinio reposita est.

At verò non modò malus est thesaurus imperitia, sed & insomnium, aut potiùs somnium diurnum. Hoc autem interest authore Macrobio inter somnium, & insomnium, quòd hoc penitus ludicrum, & phantasticum est, illud verò tegitur figuris, & velatur ambagibus nonnisi interpretatione intelligendis. Quare imperiti medici similes sunt somnia diurna videntibus, quibus multiformia spectra obuersantur, quæ animum miris modis ludificant. Ad hæc nullam sentiunt in agendo voluptatem, quòd habitum non callent, vnde securi nunquam, facilesque nituntur, delectatio enim, ceu corpus vmbra, habitum sequitur. Hinc Arist. vnicuique, inquit, proprium opus est delectatio. Cæterùm meticulosos efficit apyria, & inertia, nam vt experientia confidentes, & fortes in agendo reddit, vt docet Arist. ita inexperientia formidolosos. Audaculos verò efficit imprudentia, quæ inscitiæ & Aπειρίας it comes. Quare vnius imperitiæ diuerso modo affectæ contrarij effectus esse possunt.

6. Eth. *Signũ habẽtis habitum est delectatio.* *2. De cælo.* *✱ Atechnia.* *In Proœm. Metaph.*

Timiditas quidem impotentiam, audacia verò ignorantiam artis sequitur.

Vetus prouerbium In scitia audaciam prudẽtia cunctationem facit.

Scitum est illud Platonis. Ad illa quisque bonus est, ad quæ est sapiens, ad illa malus, ad quæ ignorans. Ignorantia siquidem ad pauca respiciens erroribus facilè implicatur, parit audaciam, quæ securitas quædam est, qua quis malum neque futurum expectat, nec præsens perhorrescit, quoniam contraria non cernit. Et quemadmodum timiditas sequitur impotentiam, & imbecillitatem, ita hæc ex eo traxit originem, quòd nullus vsus, nulla subsit ars, vnde communiatur, viresque acquirat agendi. contrariorum

enim

enim contraria sunt consequentia vsus autem potentem reddit, nam vt ait Hipp. lib. de Flat. manuum vsus maximus est doctor.

Duo enim sunt, scientia, & opinio, quorum altera scire facit, altera verò ignorare. Cæterùm res sacræ sacris hominibus demonstrantur, prophanis id fas non est, priùs quàm scientiæ orgijs initientur.

Opinio ab Hipp. audacior, & concitatior fœmina fingitur, est tamen reuera vacillans, &, vt ait Albertus, tremens habitus, quòd nulla firma, solidaque suffulciatur ratione. Scientia verò firmus, constansque est habitus per demonstrationes acquisitus: Illa ignorare facit, quia nutat, verasque rationes nullas possidet; hæc scire, quia constans est, caussasque agnoscit potissimas. Cæterùm opinio ignoratione melior censetur à Platone, mediaque statuitur inter scientiam, atque ignorantiam, & hercules percontanti melius est opinionem proferre, quàm subticendo, premendoque promere puerilem inscitiam, & prodere. Sed altiùs progressus Hippocrates canit iam receptui, animaduertens res sacras non esse ignaris offerendas, priùs quàm scientiæ orgijs initientur, nam vt genus id Alitum, quod verrendo, scalpendoque sibi quæritat victum, emergentes vniones, & pretiosa quæque neglectui habet præ vermiculo, ita ignâri recondita scientiarum mysteria non capientes aspernantur, voluptatibus, aut quęstui inhiantes. Quòd si veram fœlicitatem in vna sapientia nossent esse repositam, reliquis dicerent vale.

In Epist. ad Damagetū.

Lib. de Repub.

AD CLARISSIMVM, ET GENEROSISSIMVM Equitem Nicolaum Rudium Virum omni cultiore literatura perpolitum, & in Foro-Iulio ditionem exercentem.



ITTORE in Adriaco, solers vbi pocula Pubes
Vitrea perflando concinnat, surgit ab vdo
Marmore Planta virens, et acutis sentibus horrēs,
Antiqua, & nullis æui concussa ruinis.
Virgulto similis, cubito paulò altior extat.
Aspera non hyemis glacies, non torridus ardor
Percellitue, hebetatue Canis, sed semper eodem
More viret nullis excessibus ætheris apta.
Ver illi nullum flores apportat olentes,
Nec vagus Autumnus maturis fructibus ornat.
Se contenta manet, charæque propaginis exors.
Cortice detracto radiantis more Pyropi
Perspicuo rubet interior splendore medulla.
Sole lacessita, & spectantum lumina mollit-
Nutritur lapidoso alimento, adolescit eodem,
Nec quicquam, nisi dura silex, radicibus hæret.
Nunc age Calliope paucis mihi suggere caussas,
Cur duro è lapide abstrusos contraxerit ortus,
Cur vicibus maneat nullis obnoxia Cœli,
Cur tandem subtus rubeat, ceu Sardius alter.
Principio A. Phœbi fœcundo è vertice lapsa*
Corporeis insunt genitalia semina rebus;
(Informi nec enim substat B. panspermia matri.*
Verùm Soli) hæc ipsa omnem diffusus in orbem
C Spiritus intus alens vitai munera præstat,*
(Si modò prompta micant, tantæque capacia D formæ)*
Credere fas igitur rationes seminis aptas
Delituisse diu tenero sub cortice saxi,
Quæ Iouis impluuio excitæ, Cœlique figurâ
Erupere foras, & Cos cunabula dura
Præbuit ingentes primùm perpessa labores.
Adfuit interea per cuncta meabilis ipse
Spiritus insinuans sese per membra paratæ
Materiæ, actutum meritæ qui munia vitæ
Præstitit, & domitâ stirpem formauit ab Hyle.
E Hæc eadem vetus innumeros durabit in annos,*

Quòd

Quò d solido concreta modo, & compage tenaci
Effluuium subeat minimum labentibus annis,
Atque in estiuo sibi mole simillima totâ
Hoste lacessitur nullo purissima Planta
Auri instar; quòd per fibras alimenta Cylindri
Pura trahit cassæ modicam reparantia partis
Iacturam, & seruata procul ventisque, geluque
Aëris vsura semper lætatur amici.
Ac humore viget pingui, æthereoque calore.
*F * Denique purpureo Lignum splendore coruscat,*
Perspicuum medius quia miscuit ignis opaco.
Hæc tibi, macte animo egregio, & virtute Paternâ
Offerimus, dilecte R V D I munuscula, grati
Mnemosynon animi, vt tua te ciat inclyta Pitho
Rimari meliora, tuâque bonâ indole digna:
Nos aliud Studium, nos maior cura remordet.

MVriani apud Aureliam Familiam fruticem, qualem graphicè descripsimus, extare, qui à millibus hominum sit visus, non est quòd contendamus. Multos transuersos egit mirus natiuitatis modus. Sed vnus inter omnes omniiugæ, & spectatæ doctrinæ Medicus Ioannes Baptista Doleonius omnium, quæ spectantes in admirationem rapere potuissent, præclarè rationem reddidit, vt nihil desiderari queat. Nos interim qui vnâ vidimus lapidigenum, vt cum Scaligero loquar, fruticem excolendi ingenij studio modos pangere maluimus, quàm multis prodere veritatem.

A * A prima mundi origine rebus corporeis per omnia mundi elementa quasdam occultas seminarias rationes inesse, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis, & causalis, prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus, conceptis verbis testatur D. Augustinus. Nec reclamant Philosophi, qui primam materiam primò generi analogicôs respondere volunt, hoc autem vt primæ, atque adeò omnis repugnantiæ est capax, ita prima materia omnis expers formæ, & pulchritudinis omnem potest formam induere,

Omnia transformans se se in miracula rerum,
Ignemque horribilemque feram, fluuiumque liquentem

Hæc autem communis materiæ potestas à particulari Agente per antecedentes alliofes ita afficitur, & coercetur, vt certæ suscipiendæ formæ, non cuiusuis capax, & habilis fiat.

B * Melioris notæ Philosophi panspermiam h.e. formarum seminarium in Sole reponunt, propterea Sol ad omnium rerum generationem conuenire dicitur.

C * Tres spiritus huc influere multi Peripatetici sunt arbitrati,

Naturalem, qui ſit inanimatis omnibus pro forma, Vitalem, qui viuentium omnium ſit forma, vt Plantæ, & Brutorum, & Intellectualem hominum proprium. Spiritum per vniuerſum diffuſum Auic. Arabico nomine vocat Cholcodeam, formarum datariam dixeris; Platonici animam Mundi appellant. Stoici inter Plantæ, & brutorum ſpiritum, quem animæ ſubſtantiam nuncupant, hoc intereſſe volunt, quòd ille humentior, hic ſiccior eſt.

D * Quòd generatio eſt terminus præuiæ allioſeos, & ἐπιτηδειότης, & aptitudo in omnibus deſideratur. Porrò in lapide infuiſſe aliquod ſeminium, quod Plantigenæ formæ eſſet capax, neceſſum eſt fateri, quod ſubinde ab vniuerſalibus cauſſis fuit promotum. Nec enim, ſi credimus Themiſtio Clearchum redarguenti, vis generandi lapidibus ineſt. Nec Leuinò Lemnio credendum, apud quandam Heroidem repertum Adamantem pyxide incluſum, qui ſtatis temporibus ex concreto aëre Adamantem gigneret. Sola viuentia generandi vi pollent, eſt enim generatio productio viuentis à viuente in ſimilitudinem ſpeciei.

E * Vitæ longæ cauſam Philoſophi reijciunt in humorem primigenium multum, pinguem, craſſum, & lentum. Qui plus habent olei, plus viuunt. Hinc Plantæ præſertim ſylueſtres diutiùs degunt, argumento ſint Taxi, Pinus, Larix, &c. Cicero 1. de legibus meminit Palmæ Deliæ, quam ab Vliſſe viſam, vt eſt Odiſs: ſexto, ad ſua vſque tempora duraſſe ſcribit.

Marſilius 2. de ortu. ſex de cauſſis vitam produci affirmauit. Producitur, inquit, propter homogeneitatem, ſimplicemque naturam, quam & Plato durationis præcipuam cauſſam fatetur: Propter medij continentis ſimilitudinem, vnde diutiùs in natali ſolo, quàm alibi viuimus: Propter perfectam commixtionem calidi cum humido, vnde corpus perquam homogenes conflatur: Propter concretionem, qua difficulter diuiditur, & robur, & firmitatem, qua facilè reſiſtit; Propter latitudinem temperamenti, ſub qua res aliqua poteſt permanere, quò fit, vt lapides valde conſiſtant, homo citò decedat: Denique propter bonam proportionem humidi cum calido: Hinc quæ aereo, & oleaginoſo humido affluunt longæuæ ſunt vitæ. Hæc Marſilius. Quæ conditiones noſtro ſtirpi accommodari poſſunt.

F * Oenopum colorē h.e. vinoſum appellat Ariſt. lib. de col. qualem nos plantæ tribuimus. Fieri dicit, ſi ſplendor aëreus puro, ac minimè diluto nigro, eodemque coruſcanti contemperetur. Hæc feſtinanter, & deſultoriè, dum ſub prælo gemeret liber.

F I N I S.